Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2025, sp. zn. 23 Cdo 2153/2024, ECLI:CZ:NS:2025:23.CDO.2153.2024.1

Číslo: 56/2026

Právní věta:

Při stanovení výše ceny podle § 2613 o. z. po jejím snížení o to, co zhotovitel neprovedením díla ušetřil, se nepostupuje stejně jako při výpočtu slevy z ceny vadného díla. Cena se snižuje o náklady, které by v případě řádného provádění díla zhotovitel musel vynaložit, ale při neprovedení díla je vynaložit nemusel.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.12.2025

Spisová značka: 23 Cdo 2153/2024

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Smlouva o dílo

Předpisy: § 2613 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 3. 2024, sp. zn. 47 Co 208/2023, jakož i rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 26. 9. 2023, sp. zn. 13 C 66/2021, a věc vrátil Okresnímu soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se po žalované domáhala zaplacení 1 117 445 Kč za provedení pokládky strojně hlazené drátkobetonové podlahy na základě potvrzené cenové nabídky.

2. Okresní soud v Hradci Králové (dále též „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 26. 9. 2023, č. j. 13 C 66/2021-378, žalované uložil povinnost zaplatit žalobkyni částku 1 117 445 Kč s příslušenstvím ve výroku specifikovaným (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky II a III).

3. Krajský soud v Hradci Králové (dále též „odvolací soud“) rozsudkem označeným v záhlaví prvoinstanční rozhodnutí potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý

výrok).

4. Odvolací soud vyšel mj. z toho, že dle smlouvy o dílo měla žalobkyně provést pokládku strojně hlazené drátkobetonové podlahy za sjednanou jednotkovou ceny za metr čtvereční. „Podle stavebního deníku byly práce na betonáži zahájeny 15. 6. 2020 a ukončeny […] dne 16. 6. 2020 poté, co došlo k nestandardnímu průběhu tuhnutí betonu ve středové ploše cca 50 m2, s tím, že způsob nápravy bude stanoven na základě zjištěných skutečností. […] Po navazující vzájemné komunikaci a vyjádřeních dodavatelky betonu žalobkyně dopisem ze dne 17. 8. 2020 požádala žalovanou o zpřístupnění areálu za účelem odborného provedení opravy části podlahy tak, aby odpovídala ostatní bezvadné části. Tentýž požadavek žalobkyně zopakovala 7. 9. 2020 a 17. 9. 2020 […]. Žalovaná dne 2. 9. 2020 učinila poslední výzvu žalované k řádnému provádění díla […]. Zde rekapitulovala dosavadní stav a nevyhovující pevnost betonu v dotčeném místě a domáhala se zjednání nápravy při provádění díla ve smyslu § 2593 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též „o. z.“). Současně vyjádřila ochotu dílo s vadou snížené pevnosti betonu převzít, ovšem za splnění jí vymíněných čtyř podmínek […]. Především žádala celoplošnou opravu podlahy způsobem jí stanoveným nejpozději do 20. 9. 2020. Následně dopisem ze dne 10. 9. 2020 […] žalovaná od smlouvy o dílo odstoupila, neboť k žádné nápravě v přiměřené době nedošlo a smlouva byla dodávkou vadné záměsi betonu podstatně porušena. Přitom vyzvala žalobkyni k neprodlenému odstranění celé podlahy a k uvedení haly (hangáru) do původního stavu. Žalobkyně odstoupení označila za neplatné […].“

5. Dle odvolacího soudu „dílo bylo zčásti realizováno vadně a nebylo ani dokončeno minimálně kvůli chybějícímu vytmelení spár, tedy nelze zvažovat odpovědnost za vady díla“ a žalobkyni nevzniklo právo na zaplacení ceny díla jeho provedením. Dle § 2593 o. z. žalovaná sice mohla v rámci kontroly provádění díla požadovat, aby žalobkyně zajistila nápravu a prováděla dílo řádně. Odstoupení od smlouvy žalované však nebylo platné, neboť nevyčkala uplynutí jí stanovené doby ke zjednání nápravy a k tomu připojila další podmínky a přikazovala způsob opravy, čímž podmiňovala svoji ochotu dílo převzít. Odstoupením tedy smlouva o dílo nezanikla a nadále trvala povinnost žalobkyně dílo provést, přičemž z dokazování vyplynulo, že žalobkyně byla ochotna dílo řádně dokončit. „Žalovaná však nesouhlasila s opravou prováděného díla způsobem, který měla právo zvolit žalobkyně, a žádostem žalobkyně o zpřístupnění hangáru prokazatelně nevyhověla. V říjnu 2020 žalovaná do díla zasáhla a znemožnila žalobkyni dílo dokončit. Nechala totiž odstranit vadu podlahy prostřednictvím třetích osob – přebroušení a dvojí nátěr celé plochy v ceně 565 278 Kč […]. Dne 10.11.2020 získala žalovaná kolaudační souhlas k užívání a dále pronajala místa pro parkování letounů. Tím ovšem zanikl závazek žalobkyně dílo dokončit a předat z důvodu následné nemožnosti plnění ve smyslu § 2006 o. z.“ Dle odvolacího soudu žalobkyni dle § 2613 o. z. náleží cena za dílo snížená o to, co zhotovitel neprovedením díla ušetřil. „Žalobkyně se domáhá zaplacení smluvní ceny za skutečně realizované práce. Dle faktury a k ní přiloženého soupisu […] se účtovaná cena skládá z částky za hydroizolaci a betonovou směs na podlaze, od čehož je odečtena podspotřeba z důvodu menší tloušťky desky, přičemž veškeré jednotkové ceny odpovídají cenám sjednaným dle cenové nabídky. Z toho žalovaná obecně zpochybňovala pouze poslední položku účtovanou za čerpadlo betonu ve výši 38 845 Kč. K tomu třeba odkázat na cenovou nabídku, dle níž cena za použití čerpadla betonu tvořila součást sjednané ceny dle fakturace.“

II.
Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu v celém rozsahu podala žalovaná (dále též „dovolatelka“) dovolání s tím, že je považuje za přípustné ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí závisí:

a) „Na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to sice otázky, zda lze ustanovení § 2593 o. z. aplikovat v případech, kdy již není

možné provést dílo řádným způsobem (zejména v důsledku neodstranitelné vady díla)“;

b) „Na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to sice otázky, zda objednatel způsobil zánik závazku zhotovitele dílo dokončit a předat z důvodu následné nemožnosti plnění ve smyslu § 2006 o. z., jestliže objednatelem provedená činnost (v tomto případě přebroušení a dvojí nátěr celé plochy podlahy) nepředstavuje řádné dokončení díla z hlediska splnění ujednaných parametrů díla“;

c) Na vyřešení otázky hmotného práva, při níž se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, když při aplikaci § 2613 o. z. „v rámci posouzení toho, na jakou částku má žalobkyně nárok, nepřihlédl ke kvalitě prováděného díla a nezabýval se tím, na jakou slevu z ceny díla by měla žalovaná nárok v důsledku kvalitativních nedostatků díla“.

7. V otázce shora označené písm. a) dovolatelka namítá, že odvolací soud pominul povahu realizovaného díla, nevratnost žalobkyní způsobených pochybení, a tedy nemožnost dokončení díla řádným způsobem. „Pevnostní vada betonu (v dotčené části haly) nešla odstranit povrchovou opravou, neboť zatěžuje celou tloušťku betonové podlahy.“ Kromě toho je právní posouzení nesprávné i „z důvodu extrémního rozporu s provedenými důkazy, protože soudy obou stupňů dospěly bez existence jediného důkazu k závěru, že mezi účastníky došlo k ujednání změny tloušťky betonové podlahy z 200 mm na 180 mm.“ V tom dovolatelka spatřuje porušení práv garantovaných v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

8. V otázce shora označené písm. b) dovolatelka namítá, že odvolací soud posoudil nesprávně, zda zapříčinila zánik závazku zhotovitele dílo dokončit a předat způsobením následné nemožnosti plnění. Domnívá se, že šlo o tzv. subjektivní nesplnitelnost dluhu, která však k aplikaci § 2006 o. z. nepostačuje (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2013, sp. zn. 28 Cdo 420/2013, nebo rozsudek ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 33 Cdo 1787/2007, či ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 32 Cdo 3334/2010). Z toho důvodu nemůže obstát závěr, že žalovaná zmařila provedení díla z důvodu, za nějž odpovídá.

9. U otázky označené písm. c) dovolatelka namítá, že odvolací soud při stanovení ceny nepřihlédl ke kvalitě prováděného díla a nezabýval se tím, na jakou slevu z ceny díla by měla žalovaná nárok v důsledku kvalitativních nedostatků díla (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2023, sp. zn. 23 Cdo 1023/2022, ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3397/2007, či ze dne 22. 4. 202, sp. zn. 32 Cdo 1630/2018).

10. Žalobkyně se k podanému dovolání vyjádřila tak, že je pokládá za nedůvodné, a navrhla, aby je dovolací soud zamítl.

III.
Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud se jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., zabýval přípustností dovolání.

12. Dle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

13. Tvrdí-li dovolatelka u otázky shora označené písm. a), že již dílo v důsledku neodstranitelné vady nebylo možné dokončit řádným způsobem, vychází z vlastních skutkových závěrů, k nimž však soudy nedospěly a na nichž právní posouzení věci nezaložily. Již soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že vyšel z posudku znaleckého ústavu, který „vadu zhodnotil jako nepodstatnou, která se dala vyřešit lokální opravou“. Nejvyšší soud již mnohokrát vyložil, že v dovolání formulovaná otázka vycházející z jiného skutkového stavu, než z jakého vyšel při právním posouzení věci odvolací soud, přípustnost dovolání založit nemůže (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále též jen „R 4/2014“). Skutkové závěry odvolacího soudu a samotné hodnocení důkazů odvolacím soudem (opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o. s. ř.) nelze (ani v režimu dovolacího řízení podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013) úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem (srov. R 4/2014 nebo usnesení ze dne 16. 11. 2017, sp. zn. 23 Cdo 4300/2017, či ze dne 12. 9. 2018, sp. zn. 23 Cdo 1913/2018). Dovolání je podle § 241a odst. 1 o. s. ř. přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek, a současně se musí jednat o právní otázku, na jejímž vyřešení je napadené rozhodnutí založeno. V dovolání nelze úspěšně zpochybnit skutková zjištění odvolacího soudu (posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění přípustnost dovolání nezakládají); dovolací soud tak musí vycházet ze skutkových zjištění učiněných v nalézacím řízení (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1803/2014, nebo ze dne 7. 8. 2018, sp. zn. 22 Cdo 807/2018).

14. Přípustnost dovolání nezakládá ani námitka extrémního rozporu mezi provedeným dokazováním a skutkovými zjištěními soudů v otázce, jakou tloušťku měla mít betonová podlaha na základě dohody stran. Z dovolání ani rozhodnutí soudů v prvé řadě není zřejmá souvislost mezi ujednanou tloušťkou podlahy (180 nebo 200 mm) a závěrem soudů o tom, zda bylo možné dílo dokončit. Soud prvního stupně ve svém rozsudku mj. uvedl, že „[p]ověřený znalecký ústav konstatoval, že na daném díle se vyskytuje vada spíše estetického rázu a že snížená kvalita v rozsahu zhruba 5 % z celkové plochy provedené podlahy má nevýrazný vliv na provoz podlahy a je nadále uživatelná.“ Dále soud prvního stupně uvedl, že „bylo prokázáno, že směs betonu s příměsí Master Air 81 vydrží únosnost 8,5 tun na kolo, tedy více, než požadoval jednatel žalovaného K. ve svém přípisu ze dne 24. 6. 2020, kde uvedl, že vybetonovaná plocha musí dosahovat únosnost dle projektu 5 tun/m2, resp. plocha musí vydržet 5 tun na kolo. Z cenové nabídky je jednoznačné, že žalovaná si neobjednala žádné další speciální práce dle technických požadavků na halu užívanou jako letištní hala, tedy nezmínila, za jakým účelem bude halu využívat. […] Předmětné dílo je do současnosti ze strany žalované stále využíváno, betonová plocha nevykazuje žádné trhliny, tedy žalovaná neprokázala, že by betonová plocha vykazovala zásadní vadu, která by znemožňovala její užívání v dotčené části letištní haly, jak tvrdí žalovaná. Na druhé straně byla žalovaná ochotna dílo převzít […] i s touto dle ní podstatnou vadou znemožňující dílo užívat, avšak požadovala otryskování celé plochy betonové podlahy a aplikaci stěrky, slevu z ceny díla ve výši 25 %, proplacení veškerých nákladů spojených s provedením zkoušek Schmidtovou metodou a od subdodavatele záruku proti vzniku prasklin v dodaném betonu v délce 30 let od realizace díla. I z tohoto jejího postoje je jednoznačné, že žalovaná si byla vědoma, že dílo lze řádně užívat.“

15. V této souvislosti Nejvyšší soud připomíná, že již ve své rozhodovací praxi při výkladu § 2605 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též „o. z.“), učinil závěr, že skutečnost, že dílo trpí vadami, sama o sobě nemusí znamenat, že dílo nemůže být dokončeno předvedením jeho způsobilosti sloužit svému účelu. Musí však jít právě o vady takové povahy, které vzhledem ke konkrétnímu dílu nebrání dílu sloužit svému účelu (srov. například rozsudek ze dne 13. 7. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3512/2018). Ze skutkových závěrů soudů nižších stupňů přitom vyplývá, že rozdíl v tloušťce podlahy nebránil tomu, aby dílo sloužilo účelu, k němuž mělo sloužit podle smlouvy uzavřené mezi žalovanou a žalobkyní. Vyřešení otázky, zda si strany ujednaly tloušťku podlahy 180 nebo 200 mm, proto nemá vliv na to, zda bylo možné dílo dokončit. Na řešení otázky, zda je posouzení ujednané tloušťky

podlahy zatíženo extrémním rozporem mezi provedeným dokazováním a skutkovými zjištěními soudů, tedy napadené rozhodnutí nezávisí. Dovolání přitom není přípustné dle 237 o. s. ř., jestliže dovolatel jako důvod přípustnosti předestírá dovolacímu soudu k řešení otázku hmotného nebo procesního práva, na níž rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 NSCR 53/2013).

16. Dovolání je však přípustné v otázce určení způsobu a výše plnění dle ustanovení § 2613 o. z., která v dosavadní rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena nebyla.

IV.
Důvodnost dovolání

17. Dovolání je důvodné.

18. Dle § 2613 o. z. zmaří-li objednatel provedení díla z důvodu, za nějž odpovídá, náleží zhotoviteli cena za dílo snížená o to, co zhotovitel neprovedením díla ušetřil.

19. Při posouzení otázky určení způsobu a výše plnění podle § 2613 o. z. je namístě nejprve objasnit smysl a účel daného ustanovení a s tím spojené předpoklady jeho aplikace.

20. Nejvyšší soud se k aplikaci § 2613 o. z. vyjádřil již v rozsudku ze dne 20. 12. 2023, sp. zn. 24 Cdo 430/2023, kde vyložil, že § 2613 o. z. vychází částečně z úpravy § 641 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále též „obč. zák."), a upravuje následky pro práva a povinnosti smluvních stran, dojde-li ke zmaření provedení díla objednatelem. Podle původní úpravy, i když dílo nebylo provedeno, náležela zhotoviteli sjednaná cena, byl-li ochoten dílo provést a zabránily-li mu v tom okolnosti na straně objednatele. Byl však povinen dát si započíst to, co ušetřil neprovedením díla, co vydělal jinak, nebo co úmyslně zameškal vydělat. Byl-li zhotovitel zdržen v provádění díla okolnostmi na straně objednatele, náleží mu za to přiměřená náhrada. Podle § 2613 o. z. náleží zhotoviteli cena za dílo snížená o to, co neprovedením díla ušetřil, resp. cena díla se sníží o předpokládané, leč nevynaložené náklady. Je vyžadována odpovědnost samotného objednatele za zmaření díla (tj. neodpovídá za ně zhotovitel ani třetí osoba a nejde ani o vyšší moc). Zmařením provedení díla smlouva nezaniká, zaniká povinnost zhotovitele dílo dokončit a předat z objektivních důvodů a zákon řeší pouze důsledky pro práva a povinnosti stran podle jednotlivých důvodů, podle nichž ke zmaření provedení díla došlo. Zmaření provedení díla z důvodů, za něž odpovídá objednatel, budou především ty případy, které budou zakládat v důsledku porušení povinností objednatele právo zhotovitele odstoupit od smlouvy o dílo (srov. § 2591, 2593 a 2595 o. z.).

21. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku se k § 2613 konkrétně nevyjadřuje. Obsahuje pouze strohou informaci, že „[n]ávrh řeší také zvláštní případy, kdy je dílo předáváno po částech, kdy je cena určena jen odhadem, kdy je dílo z různých příčin zmařeno apod." Nijak však neozřejmuje, jaký význam zákonodárce § 2613 přikládal. Ke smlouvě o dílo obecně důvodová zpráva uvádí, že „[z]a základ návrhu nové úpravy byla vzata platná úprava obchodního zákoníku s přihlédnutím k některým zahraničním úpravám, protože pojetí smlouvy o dílo v platném občanském zákoníku je poplatné jeho původní koncepci z r. 1964 a vzoru občanského zákoníku z r. 1950. V určitých směrech se přihlíží i k některým ustanovením někdejšího zákoníku mezinárodního obchodu, jehož normativní konstrukce platný obchodní zákoník přejímal, ale které byly často formulovány přesněji a přehledněji než stávající úprava."

22. V literatuře (srov. například Štandera, J. Smlouva o dílo v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, § 2613, s. 106) je argumentováno, že nynější § 2613 navazuje na předchozí právní úpravu v § 641 odst. 1 obč. zák. Dle tohoto ustanovení i když dílo nebylo provedeno, náleží zhotoviteli sjednaná cena, byl-li ochoten dílo provést a zabránily-li mu v

tom okolnosti na straně objednatele. Je však povinen dát si započíst to, co ušetřil neprovedením díla, co vydělal jinak, nebo co úmyslně zameškal vydělat.

23. Nejvyšší soud k § 641 odst. 1 obč. zák. dovodil, že „[p]odle uvedeného ustanovení má totiž zhotovitel právo na cenu díla (jeho části) nejen v případě, že dílo podle smlouvy řádně zhotovil, ale i tehdy, kdy byl ochoten je provést, ale zabránily mu v tom okolnosti na straně objednatele (např. neposkytnutí potřebné součinnosti ve smyslu § 638 obč. zák.). Objednatel je v tomto případě povinen poskytnout plnění, ačkoliv sám podle smlouvy nic neobdržel. Účelem této úpravy je poskytnout zhotoviteli náhradu za plnění, které mu nezaviněně ušlo. Ochotou provést dílo se rozumí nejen připravenost zhotovitele dílo vytvořit, ale i schopnost zhotovitele je podle smlouvy, řádně a v dohodnuté době realizovat. Zhotovitel se v takovém případě nemůže domáhat – jak vyplývá z účelu úpravy uvedené v § 641 odst. 1 obč. zák. – zaplacení celé sjednané ceny. Aby bylo vyloučeno získání bezdůvodného obohacení zhotovitelem, je povinen započíst si to, co neprovedením díla ušetřil, co vydělal jinak a co úmyslně zameškal vydělat.“ (V literatuře srov. Škárová, M. In: Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník II., § 460 až 880. Komentář. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1821–1823).

24. Obdobné řešení jako § 2613 o. z. obsahovaly i jiné právní předpisy. Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (zákoník mezinárodního obchodu), dále též „z. m. o.“, v § 487 stanovoval, že „znemožní-li objednatel provedení díla tím, že porušil povinnosti ze smlouvy, náleží přesto zhotoviteli díla sjednaná odměna. Od odměny se však odečte vše, co zhotovitel díla ušetřil neprovedením díla.“.

25. Také obecný zákoník občanský v § 1168 nadepsaném „O zmaru provedení“ stanovoval, že „přes to, že dílo nebylo provedeno, náleží podnikateli smluvený plat, když byl ochoten plniti a zabránily mu v tom okolnosti, jež se sběhly na straně objednatelově; je však povinen si započítati, čeho ušetřil tím, že práce nebyla provedena nebo čeho nabyl jinakým zaměstnáním nebo čeho nabýti úmyslně zameškal. Byl-li pro takové okolnosti ztrátou času při provádění díla zkrácen, náleží mu přiměřená náhrada. Neposkytl-li objednatel součinnosti potřebné k provedení díla, je podnikatel také oprávněn ustanoviti mu k tomu přiměřenou lhůtu příčině prohlášení, že smlouvu sluší pokládati za zrušenou, uplyne-li lhůta marně.“.

26. Sedláček (Sedláček, J. Obligační právo II. Speciální ustanovení o jednotlivých typech smluvních. Brno: Československý akademický spolek „Právník“, 1946, s. 131) k citovanému ustanovení uváděl, že „nastane-li náhodná nemožnost provedení díla pro okolnosti, které jsou na straně objednatelově, je tento povinen nicméně plat, třebas ve zmenšené míře zapraviti. Podnikatel musí se své strany učiniti vše, čeho ku provedení díla je zapotřebí, takže neprovedení díla spočívá jedině v okolnostech výše vzpomenutých. Podnikatel musí si na plat dáti vpočítati, čeho ušetřil tím, že práce nebyla vykonána, nebo co vydělal jiným zaměstnáním, nebo co vydělati zameškal.“.

27. V rakouském ABGB úprava (§ 1968) přetrvala dodnes. Literatura dovozuje, že v případě první věty § 1968 je předpokladem, že k provedení díla definitivně nedojde; zhotovitel tedy vzhledem k okolnostem bránícím zhotovení díla dílo již nedokončí (srov. například Krejci, H., Böhler, E. In: Rummel, Lukas, M., Geroldinger, A. Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. Vídeň: Manz, 2022, § 1168, s. 306, marg. 8).

28. Ustanovení § 2613 o. z. je nezbytné vykládat se zohledněním výše uvedených historických předloh právní úpravy. Zákonodárce zjevně formulačně vycházel ze zákoníku mezinárodního obchodu. Část § 2613 o. z. „náleží zhotoviteli cena za dílo snížená o to, co zhotovitel neprovedením díla ušetřil“ odpovídá části § 487 z. m. o. „náleží přesto zhotoviteli díla sjednaná odměna. Od odměny se však odečte vše, co zhotovitel díla ušetřil neprovedením díla.“

29. Při výkladu účelu § 2613 o. z. je tak třeba vycházet z obecné koncepce smlouvy o dílo v nynějším občanském zákoníku. Zhotovitel se dle § 2586 odst. 1 o. z. smlouvou o dílo zavazuje dílo provést na svůj náklad a nebezpečí. Zaplacení ceny díla je vázáno až na jeho provedení (§ 2610 o. z.). Zhotovitel zásadně nese riziko zmaření díla (srov. Bányaiová, A. Závazky v oblasti výstavby a nové civilní právo. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 98). Účelem § 2613 o. z. je zabránit nepřiměřeným důsledkům tohoto obecného pravidla a poskytnout zhotoviteli náhradu v případech, kdy ke zmaření díla došlo v důsledku okolností ve sféře objednatele. V tomto ohledu je třeba vycházet i z toho, že primárním právem zhotovitele ze smlouvy o dílo není právo provést dílo (jde o povinnost zhotovitele dílo provést), nýbrž právo na obdržení ceny díla od objednatele po provedení díla. Nestojí-li objednatel o provedení díla, nebo se mu dokonce pokouší zabránit odmítnutím poskytnutí součinnosti, bylo by za obvyklých okolností hospodářsky obtížně odůvodnitelné vystavovat strany situaci, kdy zhotovitel musí objednatele žalovat na poskytnutí součinnosti (není-li možné zajistit náhradní plnění od třetí osoby; srov. § 2591 o. z.), aby následně po vynucení součinnosti a dokončení díla objednatel například musel nechtěný výsledek zničit.

30. S ohledem na výše popsaný účel ustanovení § 2613 o. z. nelze při stanovení výše ceny po jejím snížení o to, co zhotovitel neprovedením díla ušetřil, postupovat stejně jako při výpočtu slevy z ceny vadného díla. Zatímco účelem práv z vadného plnění totiž je náprava narušené ekvivalence plnění (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2025, sp. zn. 23 Cdo 2666/2024), smyslem § 2613 je docílení srovnatelného stavu, jako kdyby zhotovitel mohl dílo řádně provést. Cena se snižuje o náklady, které by v případě řádného provádění díla musel vynaložit, ale díky neprovedení díla je vynaložit nemusel. Může jít o nevynaložené náklady na sjednané služby, materiál, režii. Nikoliv však o zisk. Jestliže v důsledku zmaření díla ze strany objednatele například zhotovitel již vynaložil náklady na plnění smluveného podzhotovitele (který se již dostavil na místo plnění díla, aniž cokoliv mohl realizovat), mohou takové náklady původně zhotovitelem kalkulované v ceně díla, představovat náklady, které v důsledku zmaření díla zhotovitel neušetřil ve smyslu § 2613 o. z. Obdobně však postupoval-li zhotovitel před zmařením díla objednatelem v rozporu se smlouvou a za účelem jeho řádného dokončení by musel vynaložit další náklady (byť dříve v rozpočtu nepředpokládané), je třeba tyto náklady v důsledku zmaření díla při určení snížené ceny podle § 2613 o. z. zohlednit.

31. V projednávaném případě odvolací soud závěr o zmaření díla ve smyslu § 2613 o. z. založil na tom, že žalobkyně po zjištění pochybení při provádění díla byla ochotna dílo řádně dokončit. Žalovaná však nesouhlasila s opravou způsobem, který měla právo zvolit žalobkyně. Žalovaná požadavku na zpřístupnění hangáru nevyhověla a do díla zasáhla. Znemožnila tak žalobkyni dílo dokončit, když nechala odstranit vadu podlahy prostřednictvím třetích osob. Následně získala žalovaná kolaudační souhlas k užívání a dále pronajala místa pro parkování letounů. Za takových okolností závěr odvolacího soudu o naplnění předpokladů aplikace § 2613 o. z. obstojí, neboť je zřejmé, že žalovaná jako objednatel díla jednoznačně a definitivně dokončení díla žalobkyní odmítla a prakticky mu zabránila.

32. Jde-li však o samotné určení výše plnění podle § 2613 o. z. odvolací soud toliko uvedl, že „žalobkyně se domáhá zaplacení smluvní ceny za skutečně realizované práce. Dle faktury a k ní přiloženého soupisu na č. l. 26, 27 se účtovaná cena skládá z částky za hydroizolaci a betonovou směs na podlaze, od čehož je odečtena podspotřeba z důvodu menší tloušťky desky, přičemž veškeré jednotkové ceny odpovídají cenám sjednaným dle cenové nabídky. Z toho žalovaná obecně zpochybňovala pouze poslední položku účtovanou za čerpadlo betonu ve výši 38 845 Kč. K tomu třeba odkázat na cenovou nabídku, dle níž cena za použití čerpadla betonu tvořila součást sjednané ceny dle fakturace.“

33. Z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu však dosud není zřejmé, že by při posouzení výše ceny rovněž zohlednil, že žalobkyně dle skutkových zjištění část díla prováděla v rozporu se

smlouvou a za účelem jeho řádného dokončení by patrně musela vynaložit další náklady. I tyto náklady, jež v důsledku zmaření díla žalobkyně mohla ušetřit, je třeba při výpočtu snížené ceny podle § 2613 o. z. zohlednit. Z napadeného rozhodnutí odvolacího soudu stejně tak nevyplývá, že by se zabýval i dalšími výše uvedenými hledisky určení plnění podle § 2613 o. z. Z těchto důvodů je proto právní posouzení odvolacího soudu neúplné, tudíž nesprávné.

34. Jelikož rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci a podmínky pro jeho změnu dány nejsou, Nejvyšší soud bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) rozsudek odvolacího soudu zrušil podle § 243e odst. 1 o. s. ř., a to včetně závislého výroků o nákladech řízení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.). Důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také pro rozsudek soudu prvního stupně, Nejvyšší soud proto podle § 243e odst. 2 věty druhé o. s. ř. zrušil též toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

35. Právní názor dovolacího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 část první věty za středníkem, ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).